

ชื่อวิทยานิพนธ์ การเสริมสร้างความรู้ การมีส่วนร่วม และการพัฒนารูปแบบในการจัดการสิ่งแวดล้อม
ของประชาชน : กรณีศึกษา บ้านระกาศ หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านระกาศ อำเภอบางบัว
จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้วิจัย พระมหามงคล หนองแพ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา.
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผศ. ดร.นิศาตร์ณ์ ศิลปเดช (2) ผศ. พรรณี แผงกุล
(3) ดร.วิจารย์ สิมมาฉาย ปีการศึกษา 2548 จำนวนหน้า 212 หน้า ISBN 974 - 15 - 2856 - 6
คำสำคัญ ยุทธศาสตร์การพัฒนา การเสริมสร้างความรู้ การมีส่วนร่วม รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การมีส่วนร่วม และการพัฒนารูปแบบในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนบ้านระกาศ หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านระกาศ อำเภอบางบัว จังหวัดสมุทรปราการ และ (2) ประเมินประสิทธิผลของยุทธศาสตร์การพัฒนาที่นำมาใช้ กระบวนการวิจัยประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ปัญหาและความต้องการในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยให้กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาจำนวน 47 คน ทำการวิเคราะห์ร่วมกับผู้วิจัยและกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา ผู้วิจัยทำการประเมินประสิทธิผลของยุทธศาสตร์การพัฒนา หลังจากนำไปปฏิบัติได้ 8 เดือน โดยเปรียบเทียบข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกต ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำข้อมูลมาจัดระบบและจำแนกหมวดหมู่ ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าแล้วสังเคราะห์เชื่อมโยงกันโดยระบบเหตุผลและตามลำดับเวลาเพื่อตอบคำถามการวิจัย จากนั้นนำข้อสรุปที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

ผลการวิจัย พบว่า (1) ชุมชนบ้านระกาศ หมู่ที่ 4 มีปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่จะต้องแก้ไขเร่งด่วน 2 เรื่อง คือ ปัญหามลพิษและปัญหาน้ำในคลองเน่าเสีย กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาจึงต้องการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการ ขาดความร่วมมือและรูปแบบที่เหมาะสม (2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนา คือ การอบรมความรู้ การศึกษาดูงาน การสาธิต การปฏิบัติกิจกรรม และการติดตามช่วยเหลือและเสริมแรงเป็นระยะ ๆ (3) ผลการประเมินประสิทธิผลของยุทธศาสตร์การพัฒนา พบว่า (3.1) กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น (3.2) กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนมากขึ้น (3.3) รูปแบบของกิจกรรมการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาร่วมกันกำหนดขึ้น 3 โครงการ คือ โครงการหน้าบ้านนำมอง โครงการคัดแยกขยะแล่กอาหารสำเร็จรูป และโครงการผลิตน้ำชีวภาพช่วยให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนบ้านระกาศ หมู่ที่ 4 มีความสะอาดเรียบร้อยและสวยงามมากขึ้นกว่าเดิม (3.4) เกิดผลลัพธ์ที่ดีในชุมชน ได้แก่ เกิดกองทุนจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนหนึ่งกองทุน ประชาชนในชุมชนเกิดความตระหนักและตื่นตัวในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนมากขึ้น และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านระกาศได้อนุมัติงบประมาณสนับสนุนกลุ่มผลิตน้ำชีวภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านระกาศ หมู่ที่ 4

Thesis title The Enhancement of Knowledge, Participation, and the Development of Environmental Management Model of the People: A Case Study of Rakart Village No. 4, Baanrakart Sub – district, Bangbo District, Samutprakarn Province

Researcher Phra Maha Mongkol Nongphae. Master of Arts (Social Sciences for Development). Dhonburi Rajabhat University. Thesis advisors: (1) Asst Prof. Dr. Nisarath Sinlapadech (2) Asst Prof Pannee Paeng-kul (3) Dr. Wicharn Simachaya. Academic year: 2005. 212 pp. ISBN 974 15 – 2856 – 6 Keywords: enhancement environment, development strategy, environmental management model.

Abstract

The objectives of this research were: (1) to promote the knowledge and understanding in environment as well as participation and the development of environmental management model of the people in Rakart Village No. 4, Baanrakart Sub-district, Bangbo District, Samutprakarn Province and; (2) to evaluate the effectiveness of the development strategies. The research procedure composed of studying community general data, village environmental problems and the needs of people for problem solving. The researcher and the target group of 47 people analysed and formed the development strategies. After eight months of implementation, the effectiveness of the development strategies was compared before and after the research project. The data were collected from interviewing, group discussion, and observation. As for data analysis, the content analysis was conducted through data grouping and categorizing. The data were checked by the triangular method, then synthesised and combined by logical systems and chronology so as to answer the research questions. Finally, the conclusion was verified by the data providers.

The research results were as follows:

(1) The community of Rakart Village No. 4, had 2 environmental problems which needed immediate actions. They were garbage problems and polluted water in the canal. The target group therefore required environmental problem solving. However, these people still lacked the knowledge on how to solve the problems, and there was no cooperation and appropriate method for the community in environmental problem solving. (2) The development strategies used in problem solving included training, site seeing, demonstrating, performing of activities, as well as providing of periodical assistance by the researcher. (3) The results of evaluation on the effectiveness of development strategies showed that; (3.1) the target group has more knowledge and understanding on environment; (3.2) the target group engaged more participation in the community's environmental management; (3.3) three project activities which the researcher and the target group developed and could help resolve environmental problems were attractive front of the house, garbage selection in exchange for ready-made food and biological water production; (3.4) other additional benefit emerged a fund for community environmental management. At the same time, people became more aware of and more enthusiastic in managing community environment and Baanrakart Local Authority allowed some budget to support the group who produced biological water.